

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-350-8>

УДК 338.48:330.341

JEL classification: L 83, O 13, Q 29, Q 42

АТАМАНЧУК Зорина

Донецький національний університет імені Василя Стуса

<https://orcid.org/0000-0002-6139-1653>

e-mail: z.atamanchuk@donnu.edu.ua

РИЛЬСЬКИЙ Владислав

Донецький національний університет імені Василя Стуса

<https://orcid.org/0009-0005-2250-6752>

e-mail: v.rylskiyi@donnu.edu.ua

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ: СУЧАСНІ ТRENДИ ТА МОЖЛИВОСТІ

У статті досліджено, що для туризму, міжнародного туризму важливим питанням є використання підходів циркулярної економіки, які дозволяють мінімізувати вплив діяльності суб'єктів туристичного бізнесу на навколишнє середовище і спрямовані на забезпечення сталого використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття та підвищення соціальної й економічної вигоди для місцевих громад. Розглянуто Проєкт Стратегії впровадження принципів циркулярної економіки в Україні, спрямованої на екологічно безпечне, конкурентоспроможне та стійке економічне зростання України через ефективне управління ресурсами і відходами. Обґрунтовано, що циркулярні стратегії України потребують єдиних узагальнених підходів для прийняття ефективних рішень у сфері циркулярної економіки.

Ключові слова: циркулярна економіка, туризм, міжнародний туризм, сталий розвиток, сталий розвиток туризму, циркулярні стратегії України, Європейський Союз, суб'єкти туристичного бізнесу.

ATAMANCHUK Zoryna, RYLSKYI Vladyslav

Vasyl' Stus Donetsk National University

CIRCULAR ECONOMY AND TOURISM: CURRENT TRENDS AND OPPORTUNITIES

The article substantiates that tourism belongs to the resource-intensive sectors of the economy, which carries a significant environmental burden through a developed network of transport infrastructure, water and energy consumption, waste generation and, as a result, causes a significant impact on the environment. Therefore, an important issue for tourism is the circular economy approaches using, that allow minimizing this impact and are aimed at ensuring the sustainable use of natural resources, preserving biodiversity and increasing social and economic benefits for local communities.

It was emphasized that renewable energy sources using by tourist infrastructure facilities can be one of the directions of the circular approach. International tourism is a source of carbon dioxide emissions through the use of various types of transport. The circular economy offers a transition to electric vehicles; bicycles; public transport, which is characterized by a relatively low level of emissions; hydrogen technologies and biofuels using, which is an impetus for reducing the carbon footprint. Waste management is another direction of the circular economy. For the tourism sector, the issues of waste sorting, the creation of closed water supply systems, biodegradable materials using, and the organization of resource reuse programs are important. Attention was drawn to the fact that the circular economy in tourism is an important tool in the fight against climate changes. Rational use of resources, preservation of ecosystems, reduction of carbon emissions, and the introduction of an appropriate certification system for tourist facilities – all this contributes to global climate goals' achieving.

The draft strategy for the implementation of circular economy principles in Ukraine was considered, which contains four strategic goals: development and harmonization of legislation for the European Union integration; development of business; public awareness, social responsibility of business; promotion of innovative development and «green transition», aimed at environmentally safe, competitive and sustainable economic growth of Ukraine through effective management of resources and waste.

It was noted that circular strategies of Ukraine require unified generalized approaches for making effective decisions in the field of circular economy.

Keywords: circular economy, tourism, international tourism, sustainable development, sustainable tourism development, circular strategies of Ukraine, European Union, tourism business entities.

Стаття надійшла до редакції / Received 01.01.2026

Прийнята до друку / Accepted 20.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Атаманчук Зорина, Рильський Владислав

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Циркулярна економіка є важливим концептом сучасного розвитку, що передбачає впровадження екологічно безпечних технологій, мінімізацію відходів і створення замкнених виробничих циклів [1]. Туризм належить до ресурсомістких секторів економіки, що несе в собі суттєве екологічне навантаження через розвинену мережу транспортної інфраструктури, споживання води та енергії, створення відходів і, як наслідок, спричиняє суттєвий вплив на навколишнє середовище. Тому для туризму важливим питанням є використання підходів циркулярної економіки, які дозволяють мінімізувати цей вплив і спрямовані на

забезпечення сталого використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття та підвищення соціальної й економічної вигоди для місцевих громад.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням циркулярної економіки присвячено праці багатьох вітчизняних та закордонних вчених. Серед них варто відзначити таких науковців як Горбаль Н., Горбаченко С., Злотнік М., Максимів Ю., Мельник О., Мінченко М., Нагара М., Пліш І., Росохата А., Руда М., Сліпачик С., Ткачук Б., Яремчук Т., Novak M., Joshi R., Collicchio A., Ghisellini P., Cialani S., Ulgiati S. та інші. Циркулярна економіка в туризмі хоч і розглядалася деякими авторами, зокрема, Дяченко Л., Коваленко О., Мешко Н., Мироновим Ю., Ніколаєнко А., Садулою Л., проте є відносно новим напрямом і потребує додаткового наукового пошуку.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Концепція циркулярної економіки та сталий туризм мають спільний базис ціннісних орієнтирів функціонування, пов'язаних із забезпеченням економічного розвитку національних економік, мінімізуючи негативний вплив на довкілля та не порушуючи при цьому природний баланс. Важливого значення набуває вивчення впливу застосування принципів циркулярної економіки на розвиток туризму.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз сучасних трендів та обґрунтування можливостей циркулярної економіки в туризмі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

За оцінкою Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту становить 10 %. Загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано стосуються сфери туризму, – 11 % [2; 3]. «Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року» визнає за туристичним сектором суттєвий економічний потенціал [4]. Сфера туризму, що пов'язана з діяльністю 54 суміжних галузей, стає однією з основних сфер, яка впливає на загальний стан і тенденції світової економіки [3].

На рис. 1 продемонстровано річні відсоткові зміни міжнародних прибуттів у 2016-2024 рр. порівняно з 2015 р.

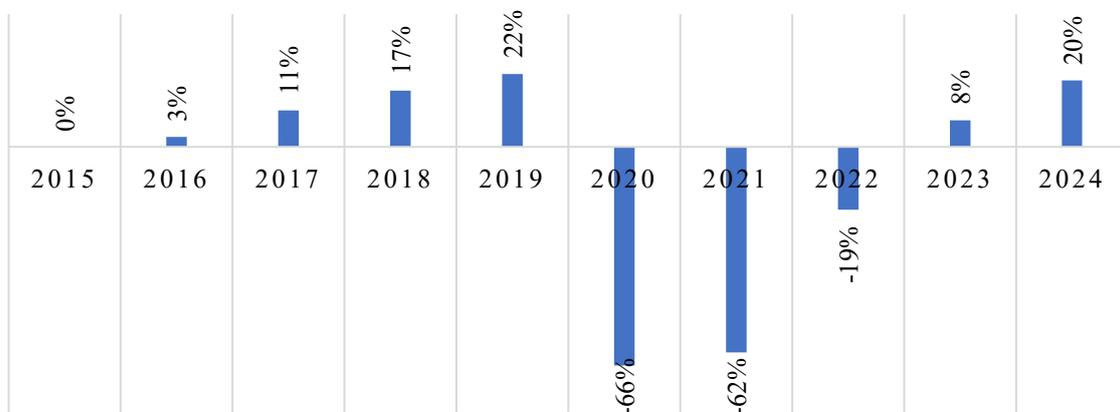

Рис. 1. Динаміка зміни міжнародних туристичних потоків у 2016-2024 рр. порівняно з даними 2015 р, %
Джерело: складено автором за даними [5]

Дані рисунку демонструють стабільне зростання туристичного сектору до пандемії COVID-19, коли для багатьох країн світу пріоритетною сферою економіки було визначено саме міжнародний туризм, оскільки він забезпечував ліву частку сукупного національного доходу держав і став напрямом міжнародної спеціалізації [7; 8]. Пандемія призвела до різкого падіння міжнародних подорожей у 2020 р. до 406 млн осіб. [6]. Поступове відновлення розпочалося у 2021 р – 460 млн туристів, у 2022 р. обсяг міжнародних туристичних прибуттів збільшився до 975 млн осіб, а у 2023-2024 рр. зростання було ще більш відчутним [6].

Впровадження принципів зеленої циркулярної економіки у сферу туризму є не лише відповіддю на виклики сучасного світу, а й важливим кроком до досягнення в цілому цілей сталого розвитку [9].

Взагалі, з самого початку циркулярна економіка передбачала три стратегії, так звані стратегії «3R»: скорочення, повторне використання й перероблення. З часом ці стратегії були розширені до стратегій «6R» (рис. 2), зокрема, на основі елементів якої побудовано Програму «Шлях до чистої позитивної гостинності v2.0» (Pathway to Net Positive Hospitality v2.0), запропонованої Sustainable Hospitality Alliance, у межах якої було визначено кроки в напрямі переходу готельно-туристичного бізнесу до циркулярних рішень [10].

Використання відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) об'єктами туристичної інфраструктури є одним із напрямків циркулярного підходу. Тільки в країнах-членах та партнерах Європейського Союзу (ЄС) з 2015 р. по 2024 р. частка відновлюваних джерел енергії зростає з приблизно 17 % до 25 % [12]. Найвищі темпи зростання спостерігаються в Норвегії та Ісландії (рис. 3), що свідчить на користь ефективності довгострокових інвестицій, зокрема, у гідро- та геотермальну енергетику.

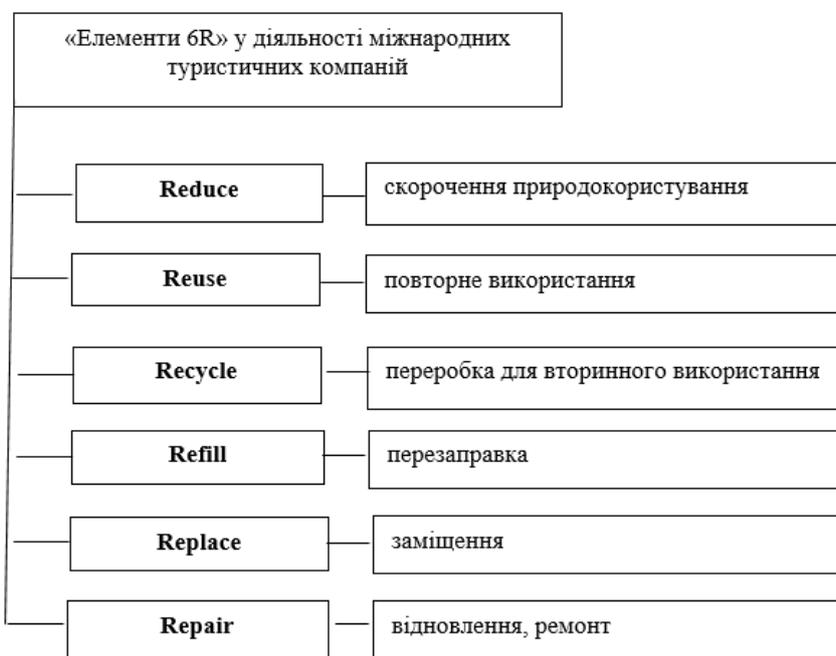

Рис. 2. Елементи «6R» у діяльності міжнародних туристичних компаній

Джерело: складено автором на основі [10; 11]

85 % європейців вважають, що ЄС повинен якомога швидше зменшити свою залежність від російського газу і нафти, щоб підтримати Україну. Заходи з плану REPowerEU, започаткованого у 2022 р., допоможуть втілити ці далекосяжні наміри шляхом економії енергії, диверсифікації енергопостачання та прискореного впровадження відновлюваних джерел енергії [13].

Міжнародний туризм є джерелом викидів вуглекислого газу через використання різних видів транспорту. Циркулярна економіка пропонує перехід на електромобілі; велосипеди; громадський транспорт, що відрізняється відносно низьким рівнем викидів; використання водневих технологій та біопалива, що є поштовхом до зменшення вуглецевого сліду.

Очевидно, що зелений автотранспорт має суттєві переваги перед традиційними транспортними засобами. Зокрема, в частині витрат на паливо, технічне обслуговування, експлуатацію. Тільки вимоги до технічного обслуговування виникають на кожних 7-15 тисяч кілометрів [14].

Особливо хвилює питання забруднення атмосфери шкідливими викидами. Сучасні можливості дозволяють використовувати сонячну, вітрову та інші види альтернативної енергії для заряду електромобілів, що підкреслює переваги «зеленого» автотранспорту. Прогнозується, що до 2028 р. його обсяг досягне 800 мільярдів доларів, включаючи електричні та гібридні автомобілі, водневі транспортні засоби тощо [14]. У результаті використання вітряних електростанцій, наприклад, Великобританія до 2030 р. планує заборонити виробництво нових автомобілів з бензиновим і дизельним двигуном [15].

Управління відходами є ще одним напрямком циркулярної економіки. У традиційній лінійній моделі відходи вважаються кінцевим етапом споживання, тоді як циркулярна економіка передбачає їхню повторну переробку і використання. Якщо розглядати туристичний сектор, то тут може йти мова про сортування відходів, створення замкнених систем водопостачання, використання біорозкладних матеріалів, організацію програм із повторного використання ресурсів [9].

Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері управління відходами відповідно до норм міжнародного права [16]. Основними цілями державної політики України у сфері запобігання утворенню та управління відходами є: захист здоров'я людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу відходів; здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та спричинення шкоди навколишньому природному середовищу в межах встановлених нормативів шкідливого впливу фізичних факторів; дотримання ієрархії управління відходами; запровадження розширеної відповідальності виробника [16]. Нова система управління відходами гармонізована зі стандартами ЄС, зокрема Директивою 2008/98/ЄС про відходи та Регламентом (ЄС) № 1013/2006 про трансграничне

перевезення відходів. У 2025 р. система поступово переходить від декларативного обліку до електронного контролю, а вимоги до бізнесу стали значно жорсткішими [17].

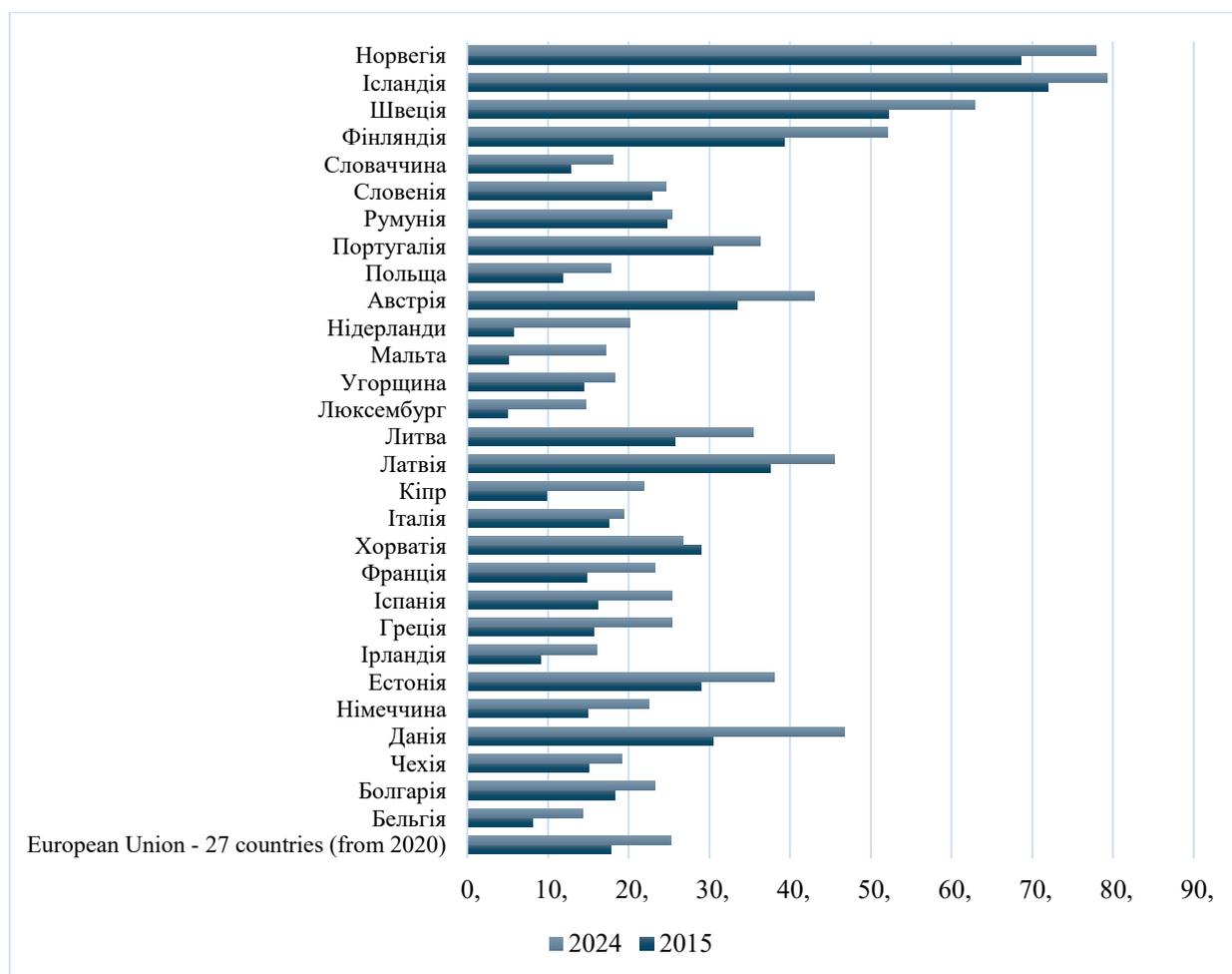

Рис. 3. Частка енергії з відновлюваних джерел в ЄС, 2015-2024 рр., %

Джерело: складено автором на основі [12]

Експерти Біоенергетичної асоціації України оцінюють обсяги виробництва біогазу в нашій державі у 7,8 млрд кубометрів на рік, що становить 25 % від загального споживання природного газу в Україні. До прикладу, завдяки впровадженню в готельно-ресторанному комплексі біотехнології переробки харчових відходів, можливо перейти на природний газ власного виробництва. Транспортувати та використовувати біогаз можна із мінімальною модернізацією інфраструктури, причому він залишається вуглецево нейтральним [18].

З метою реалізації ініціативи ЄС «Ukraine Facility» (Регламент ЄС 2024/792), нового механізму фінансової допомоги Україні від ЄС, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 р. № 244 схвалено План України, яким передбачено розроблення Стратегії впровадження принципів циркулярної економіки та плану заходів щодо її реалізації, яка містить чотири стратегічні цілі: розвиток та гармонізацію законодавства для інтеграції в ЄС; розвиток ведення бізнесу; інформування населення, соціальна відповідальність бізнесу; сприяння інноваційному розвитку й «зеленому переходу» [19] і яка спрямована на екологічно безпечне, конкурентоспроможне та стійке економічне зростання України через ефективне управління ресурсами і відходами [20]. Очевидно, що для реалізації цілей Стратегії з метою впровадження цілей сталого розвитку необхідна співпраця органів державної влади й місцевого самоврядування, громадянського суспільства і бізнесу.

Частково питання, зазначені в Проекті Стратегії впровадження принципів циркулярної економіки врегульовані й іншими діючими стратегічними документами, зокрема Стратегією формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках [21], Стратегією екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року [22], Стратегією управління відходами [16] та іншими документами [19], проте, циркулярні стратегії України потребують єдиних узагальнених підходів для прийняття ефективних рішень у сфері циркулярної економіки.

У жовтні 2024 р. прийнято Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики», відповідно до якого державна кліматична політика спрямована на досягнення кліматичної нейтральності України до 2050 р., пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, забезпечення низьковуглецевого та сталого розвитку, екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки нашої держави [23].

У глобальному контексті циркулярна економіка в туризмі є важливим інструментом у боротьбі з кліматичними змінами [24]. Раціональне використання ресурсів, збереження екосистем, зменшення вуглецевих викидів, впровадження відповідної системи сертифікації для туристичних об'єктів тощо – все це сприяє досягненню глобальних кліматичних цілей.

Для прикладу, Проект «Туристична коаліція за циркулярну, інклюзивну та кліматично розумну економіку» («Coalicion Turistica por una Economia Circular, Inclusiva y Climaticamente Inteligente»), співпраця між Canatur та Agencia Espanola de Cooperacion Internacional para el Desarrollo (AECID), за технічної підтримки від Green Initiative та фінансування з боку Європейського Союзу визнає циркулярну економіку як ключовий інструмент, який сприяє досягненню глобальних цілей, пов'язаних з поточною кліматичною кризою. Мета таких проектів полягає у впровадженні циклічної моделі розвитку, де використовується відновлення, утилізація, продовження терміну корисного використання виробів та зменшення вуглецевого сліду [25].

Декларація Глазго про кліматичні зміни в туризмі – це ініціатива, запущена Всесвітньою туристичною організацією на COP26, що закликає всіх учасників туристичного сектору, зокрема уряди країн, громадянське суспільство, представників бізнесу об'єднати зусилля, базуючись на співпраці, фінансуванні, а також вимірюванні, декарбонізації, регенерації (табл. 1) задля розробки спільних програм скорочення удвічі викидів вуглецю в туризмі до 2030 р., а до 2050 р. – досягнення чистого нульового рівня викидів з метою забезпечення сталого розвитку туризму.

Таблиця 1

Основні напрямки реалізації планів у межах Декларації Глазго про кліматичні зміни в туризмі

№ з/п	Напрямки	Характеристика напрямків
1	Співпраця	Посилення співпраці між державним та приватним секторами, донорами, громадянським суспільством, а також закладами вищої освіти, науковими та науково-дослідними установами
2	Фінансування	Залучення фінансування та інвестицій для сталого майбутнього туризму
3	Вимірювання	Вимірювання та розкриття даних про всі викиди, пов'язані з подорожами та туризмом
4	Декарбонізація	Впровадження заходів для значного скорочення викидів
5	Регенерація	Сприяння відновленню та збереженню природних екосистем

Джерело: систематизовано автором

1 жовтня 2025 р., завдяки проекту Turismo Circular Peru, який очолює Canatur за фінансової підтримки AECID та Європейського Союзу, в Ель-Альто пройшов семінар за участю органів влади, місцевих громад, партнерських організацій. Зустріч стала початком процесу позиціонування Кабо-Бланко як міжнародного орієнтиру для дій у сфері клімату та сталого туризму через циркулярну економіку. Було досліджено, як принципи циркулярної економіки та стратегії декарбонізації можуть перетворити Кабо-Бланко в центр сталого серфінг-туризму. Учасники наголосили на важливості скорочення викидів, впровадження циркулярних бізнес-моделей, місцевих ланцюгів створення вартості, що є корисними не тільки для громади [26], але і для суспільства, держави в цілому.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, важливим питанням сучасного розвитку туризму є використання підходів циркулярної економіки, які дозволяють мінімізувати вплив діяльності суб'єктів туристичного бізнесу на навколишнє середовище, спрямовані на забезпечення сталого використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття, підвищення соціальної й економічної вигоди для місцевих громад.

Попри численні окремі норми правового регулювання питань, пов'язаних з принципами циркулярної економіки, законодавство України потребує єдиних узагальнених підходів для прийняття ефективних рішень у цій площині.

Проект Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку циркулярної економіки України до 2035 року», розроблений з урахуванням потреби адаптації стандартів Європейського Союзу, враховуючи Новий план дій ЄС з циркулярної економіки, спрямований на конкурентоспроможне, екологічно безпечне та стійке економічне зростання України шляхом ефективного управління ресурсами і відходами, є важливим кроком, який дозволить систематизувати підходи діючих циркулярних стратегій України, окреслених окремими документами у єдиний стратегічний документ.

Питання правового регулювання розвитку циркулярної економіки України будуть присвячені подальші наукові дослідження авторів.

Література

1. Злотнік М., Ткачук Б. Переваги впровадження циркулярної економіки для українських підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-36>
2. World Tourism Organization (UNWTO). URL: <https://sdgs.un.org/taxonomy/term/1489>
3. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 28.12.2025).
4. Атаманчук З.А. Туризм в ЄС задля сталого розвитку. *Економіка і організація управління*. № 2(54). 2024. С. 191-202. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.2.18>
5. COVID-19 and Tourism. The World Tourism Organization. URL: https://www.untourism.int/covid-19-and-tourism-2020?trk=article-ssr-frontend-pulse_little-text-block
6. World Tourism Barometer. January 2025. The World Tourism Organization. URL: https://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/202501/UNWTO_Barom25_01_January_EXCERPT_v3.pdf?VersionId=AzILN6U4VW.RbM2oMF2DBpGQreisL4Xa
7. Атаманчук З.А. Глобальні тенденції розвитку міжнародного туризму в структурі світового ринку послуг. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 21–27. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-21-27>
8. Атаманчук З.А. Розвиток міжнародного туризму в умовах пандемії COVID-19: тенденції та очікування. *Бізнес Інформ*. № 5. 2020. С. 94-99. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-94-99>
9. Миронов Ю.Б. Зелена циркулярна економіка і сталий розвиток туризму. Матеріали II наук.-практ. конф. за міжнар. участю «Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи» (м. Хмельницький, 25 лютого 2025 р.). Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т.1. С. 300-302.
10. Система управління відходами в циркулярній економіці: фінансові, соціальні, екологічні та енергетичні детермінанти : монографія / за заг. ред. А. С. Росохатої, М. Г. Мінченко. Суми: Сумський державний університет, 2023. 313 с.
11. Ghisellini, P., Cialani, C., & Ulgiati, S. (2015). A review on circular economy: The expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems. *Journal of Cleaner Production*, 1–22. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.09.007>
12. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
13. REPowerEU: План стрімкого зниження залежності від російського викопного палива і швидкого просування «зеленого переходу». URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/uk/ip_22_3131
14. Поповський Ю.Б., Атаманчук З.А., Поповський Т.Ю. Цифрова дистрибуція як фактор підвищення конкурентоспроможності на ринку «зеленого» автотранспорту. *Економіка і організація управління*. № 1(53). 2024. С. 98-108. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.1.10>
15. Eckhous, B., Mathis, W., Mutaugh, D. (2021) Ten renewable energy trends to watch in 2021. *World Oil*. URL: <https://www.worldoil.com/news/2021/1/6/ten-renewable-energy-trends-to-watch-in-2021>
16. Про управління відходами: Закон України в редакції 31.10.2025 р. № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>
17. Управління відходами-2025: як змінюються правила роботи для підприємств? Офіс сталих рішень. 2025. URL: <https://ukraine-oss.com/upravlinnya-vidhodamy-2025-yak-zminyuyutsya-pravyla-roboty-dlya-pidpryemstv/>
18. Соколова Т.І. Удосконалення біотехнологій переробки харчових відходів готельно-ресторанного комплексу. дис. ...доктора філософії. Львів : НУ «Львівська Політехніка», 2025. 212 с.
19. Про схвалення Стратегії розвитку циркулярної економіки України до 2035 року: Проект Розпорядження КМУ. URL: <https://me.gov.ua/download/36b84d21-53cf-4dc4-ae45-ecf37fa71a01/file.pdf>
20. Оприлюднено проєкт Стратегії розвитку циркулярної економіки України до 2035 року. URL: <https://fru.ua/ua/media-center/news/business-news/oprilyudneno-proekt-strategiji-rozvitku-tsirkulyarnoji-ekonomiki-ukrajini-do-2035-roku>
21. Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 р. № 483-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2024-%D1%80#Text>
22. Про затвердження операційного плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.02.2025 р. № 96-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1363-2021-%D1%80/conv/pararz1/sp:dark/only#n18>
23. Про основні засади державної кліматичної політики: Закон України від 08.10.2024 р. № 3991-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#Text>
24. Миронов Ю.Б. Сталий розвиток туризму як відповідь на глобальні кліматичні виклики. Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем:

Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 12 грудня 2024 р.). Кропивницький: ЦНТУ, 2024. С. 197-199.

25. Циркулярна економіка в туризмі: важлива стратегія для дій щодо зміни клімату та сталого розвитку сектору. Greeninitiative. URL: <https://greeninitiative.eco/uk/2025/05/07/>

26. Глазго декларація. Greeninitiative: URL: <https://greeninitiative.eco/uk/>

References

1. Zlotnik, M., Tkachuk, B. (2022) Advantages of implementing a circular economy for Ukrainian enterprises under martial law. *Economy and Society*. Issue 45, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-36>
2. World Tourism Organization (UNWTO), available at: <https://sdgs.un.org/taxonomy/term/1489>
3. Strategy for the development of tourism and resorts for the period until 2026: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 16, 2017, no. 168, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
4. Atamanchuk, Z. (2024) Tourism in the EU for sustainable development. *Economics and management organization*, no. 2(54), pp. 191-202. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.2.18>
5. COVID-19 and Tourism. The World Tourism Organization, available at: <https://www.untourism.int/covid-19-and-tourism-2020?trk=article-ssr-frontend-pulse+little-text-block>
6. World Tourism Barometer. January 2025. The World Tourism Organization, available at: https://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/202501/UNWTO_Barom25_01_January_EXCERPT_v3.pdf?VersionId=AzILN6U4VW.RbM2oMF2DBpGQreisL4Xa
7. Atamanchuk, Z. (2020) Global trends in the development of international tourism in the structure of the world services market. *Business Inform*, no. 4, pp. 21–27. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-21-27>
8. Atamanchuk, Z. (2020) Development of international tourism in the context of the COVID-19 pandemic: trends and expectations. *Business Inform*, no. 5, pp. 94-99. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-94-99>
9. Myronov, Yu. (2025) Green circular economy and sustainable development of tourism. Materials of the II scientific-practical conference with international participation «Modern strategies for sustainable development of the state and society: scientific horizons and prospects» (Khmelnyskyi, February 25, 2025), Khmelnyskyi: KhNTU, vol. 1, pp. 300-302.
10. Waste management system in a circular economy: financial, social, environmental and energy determinants: monograph (2023), edited by A., Rosokhatoi, M., Minchenko, Sumy: Sumy State University, 2023. 313 p.
11. Ghisellini, P., Cialani, C., Ulgiati, S. (2015). A review on circular economy: The expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems. *Journal of Cleaner Production*, pp. 1–22, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.09.007>
12. Eurostat, available at: <https://ec.europa.eu/eurostat>
13. REPowerEU: A plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and rapidly advance the «green transition», available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/uk/ip_22_3131
14. Popovsky, Yu., Atamanchuk, Z., Popovsky, T. (2024) Digital distribution as a factor in increasing competitiveness in the «green» motor vehicle market. *Economics and Management Organization*, no. 1(53), pp. 98-108. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.1.10>
15. Eckhous, B., Mathis, W., Mutaugh, D. (2021) Ten renewable energy trends to watch in 2021. World oil, available at: <https://www.worldoil.com/news/2021/1/6/ten-renewable-energy-trends-to-watch-in-2021>
16. On waste management: Law of Ukraine as of 10.31.2025, no. 2320-IX, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>
17. Waste management-2025: how are the rules of work for enterprises changing? (2025) Office of sustainable solutions, available at: <https://ukraine-oss.com/upravlinnya-vidhodamy-2025-yak-zminyuyutsya-pravyly-roboty-dlya-pidpryemstv/>
18. Sokolova, T. (2025) Improving biotechnology for food waste processing in the hotel and restaurant complex. dissertation ...doctor of philosophy. Lviv: Lviv Polytechnic National University, 212 p.
19. On approval of the Strategy for the Development of the Circular Economy of Ukraine until 2035: Draft Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, available at: <https://me.gov.ua/download/36b84d21-53cf-4dc4-ae45-ecf37fa71a01/file.pdf>
20. The draft Strategy for the Development of the Circular Economy of Ukraine until 2035 has been published, available at: <https://fru.ua/ua/media-center/news/business-news/oprilyudneno-proekt-strategiji-rozvitku-tsirkulyarnoji-ekonomiki-ukrajini-do-2035-roku>
21. On approval of the Strategy for the Formation and Implementation of State Policy in the Field of Climate Change for the Period Until 2035 and Approval of the Operational Plan of Measures for its Implementation in 2024-2026: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 30.05.2024, no. 483-p., available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2024-%D1%80#Text>
22. On approval of the Operational Plan of Measures for the Implementation in 2025-2027 of the Strategy for Environmental Security and Adaptation to Climate Change for the Period Until 2030. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 07.02.2025, no. 96-p, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1363-2021-%D1%80/conv/parazl/sp:dark/only#n18>
23. On the basic principles of state climate policy: Law of Ukraine dated 08.10.2024, no. 3991-IX, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#Text>
24. Myronov, Yu. (2024) Sustainable development of tourism as a response to global climate challenges. Global security and asymmetry of the world economy in conditions of unstable development of economic systems: Materials of the IV International Scientific and Practical Conference, (Kropyvnytskyi, December 12, 2024). Kropyvnytskyi: TsNTU, pp. 197-199.
25. Circular economy in tourism: an important strategy for climate change action and sustainable development of the sector. Greeninitiative, available at: <https://greeninitiative.eco/uk/2025/05/07/>
26. Glasgow Declaration. Greeninitiative, available at: <https://greeninitiative.eco/uk/>